

Theater is het mooist als het je echt raakt - Janken en schieten

Door Ad Aerts – Cultuurpodiumonline.nl

Theater is het mooist als het je echt raakt, en daarvoor moet je dichtbij komen. De Nederlands/Israëlische theatermaker Ilay den Boer gaat daarin heel ver. In zijn project 'Het Beloofde Feest', een serie van zes voorstellingen, gaat hij op zoek naar wat het betekent om Jood en Israëliër te zijn, voor de staat Israël, voor zijn familie, maar vooral voor zichzelf. De eerste twee voorstellingen uit het zesluik speelt hij voor een publiek van maximaal 20 mensen. Nee, eigenlijk speelt hij niet voor dat publiek, maar met het publiek. Hij behandelt zijn publiek als gasten, als bekenden en hij geeft ze een naam en een geschiedenis. Hij geeft ze een rol in zijn verhaal.

In de eerste voorstelling van 'Het Beloofde Feest', 'Eet Smakelijk', speelt hij zijn eigen bar mitswa na, het feest waarbij de volwassenheid van een joodse jongen wordt gevierd als deze voor de eerste keer zelfstandig uit de Torah voorleest. Zijn hele familie is aanwezig. De tafel is rijk gedekt. Alleen dat de plaats van de gasten wordt ingenomen door het publiek, dat mee eet, drinkt, en zingt. Ik vind dit nog steeds een van de meest indrukwekkende voorstellingen die ik heb meegemaakt, vooral door de manier waarop Ilay ons, zijn gasten, actief inzet om te helpen zijn verhaal te vertellen. Hoe dichtbij kun je als publiek komen?

Bij de tweede voorstelling uit de reeks, 'Janken en Schieten', is de afstand wat groter, maar ook hier zit je als publiek in het verhaal. Het zijn laatste dagen van de tweede wereldoorlog in een Joods getto in Lithouwen. Een kleine groep Joden zit in een geblindeerde bus te wachten tot ze kunnen ontsnappen, met de hulp van het Lithouwse verzet. We willen weg. We willen naar ons eigen land. We zitten in die bus waar Ilay den Boer ons het verhaal wil vertellen van zijn Oma, over haar vlucht naar het beloofde land. Buiten onweert het en de regen komt met bakken uit de hemel. Ilay's vriendin Femke speelt zijn Oma. Ilay den Boer speelt Ilay, en geeft haar zorgvuldig instructies om het verhaal zo goed en zo mooi mogelijk te vertellen. En wij mogen meereizen.

Twee jonge mensen in een bus met twintig vreemden die een mooi verhaal vertellen. Met dramatiek, heldhaftigheid en hoop. We mogen allemaal meespelen in dit heldenverhaal. Ilay vertelt meeslepend en krachtig. Hij geeft ons instructies zodat we het zo goed mogelijk kunnen meebeleven. En Femke zet thee voor ons. Maar hoe mooi het verhaal ook begint, met zoveel hoop, het krijgt na verloop van tijd ook scheuren. Femke volgt in haar 'rol' van oma in eerste instantie Ilay's instructies zorgvuldig en enthousiast op. Maar haar twijfels worden steeds duidelijker. Zijn alle handelingen van Israël en zijn inwoners wel zo gerechtvaardigd als Ilay het in zijn verhaal doet voorkomen? Het verhaal eindigt in een prachtige, intense dialoog tussen Ilay en Femke.

Jammer genoeg heb ik het laatste deel van de voorstelling niet zo kunnen zien als die bedoeld was. De bus (uit 1967) stond echt in een noodweer en het was onmogelijk de laatste scene (die buiten plaatsvond) te spelen. Ilay den Boer vertelde ons hoe het had moeten aflopen. Het kostte hem moeite, ook al omdat hij de dag ervoor de voorstelling had moeten aflasten omdat het door de hitte in de bus niet uit te houden was.

'Janken en Schieten' is net als het eerste deel van het zesluik een bijzondere en indringende voorstelling. Hoewel deze voorstelling ook losstaand van de anderen uit de reeks erg de moeite waard is, zou ik iedereen die deze voorstelling nog wil zien, aanraden ook naar 'Smakelijk eten' (proberen) te gaan. Deze voorstelling wordt dit jaar nog een paar keer gespeeld (onder andere 13 en 14 november in het Joods Historisch Museum in Amsterdam). De volgende voorstelling uit de reeks, 'Dit is mijn vader', is in september nog te zien in het Vlaams/Nederlandse theaterfestival en in januari 2011 als onderdeel van de TIN serie 'Blind Date' in 18 Nederlandse theaters.

Gezien op 10 juli 2010 in Amsterdam (Over Het IJ)

www.hetbeloofdefeest.nl